

Käsityön jaksosuunnitelma

POM2STN/TS

- Hahmoprojekti -

Jakso on suunniteltu peruskoulun neljännelle luokalle, ja se kuuluu tärkeänä päättävänä osana vuosisuunnitelman viimeiseen jaksoon. Oppilaat ovat vuoden aikana toteuttaneet luokkana asunnon (nukke koti), jonka ovat ryhminä rakentaneet ja sisustaneet. Nyt asunnon ollessa valmis, on aika tehdä taloon asukkaat. Oppilaiden kanssa on käytetty läpi vuoden monimateriaalisesti eri tekniikoita, joten tässä kohden tavoitteena on itsenäinen valinta asukkaan toteutustavan ja –materiaalien suhteen. Oppilaat työskentelevät hahmoprojektinsa parissa kaksi tuntia viikossa kolmen kuukauden ajan, jonka jälkeen koko vuoden mittainen projekti tulee valmiiksi.

Tavoitteet ja OPS2014

Käsityön oppiaineena tulee olla monimateriaalinen oppiaine, joka tukee oppilaita kokonaisen käsityöprosessin hallintaan. Opetussuunnitelman perusteissa vuodelta 2014, mainitaan niin oman, kuin myös yhteisen työn suunnittelu ja toteutus. Työskentelyn tulee olla keksivää, kokeilevaa ja tutkivaa, jotka kaikki toteutuvat hyvin projektissamme. Perusteissa painotetaan myös pitkäjänteisyyttä, joka korostuu koko lukuvuoden kattavassa vuosisuunnitelmassa. (OPS2014, 270) Opetussuunnitelman perusteiden mukaiset sisältöalueet (ideointi, suunnittelu, kokeilu, tekeminen, soveltaminen sekä dokumentointi ja arviointi) (OPS2014, 271) sisällytetään projektiin erilaisin painotuksin. Neljännen vuosiluokan loputtua oppilaiden tulisikin osata suunnitella luovasti toteuttamiskelpoinen tuote ja kyetä seuraamaan tekemäänsä suunnitelmaa (Jyväskylän normaalikoulun OPS, 139).

Pääpaino jakson tavoitteissa on syventää ja soveltaa käsityön tiedollisia ja taidollisia puolia. Jakson aikana pyritään innostamaan oppilaita luomaan itse aivan uudenlaisia käsityötuotteita omien kiinnostuksen kohteiden ja inspiraation mukaan. Oppilailla on jo tässä vaiheessa projektia

suhteellisen hyvät perustiedot ja –taidot, sillä niitä on harjoitettu jo syksystä lähtien. Valitusta toteutustavastaan riippuen pääsee oppilas harjoittelemaan monimateriaalista työskentelyä yhdistäen asukkaaseensa kovaa ja pehmeää materiaalia, sekä käyttämään tarvittavia työvälineitä. Tässä työssä oppilas saa aiempaa enemmän valita painotuksen tekstiili- tai tekniseen puoleen. Tällä tavoin opettaja pystyy myös hyvin eriyttämään luokan toimintaa. Aikaisemmat projektin osat on suoritettu enemmän tai vähemmän pienenä ryhmänä, mutta nyt oppilaan oma itsenäinen työskentely on tärkeässä asemassa. Oppilaan on tarkoitus ideoida ja suunnitella asukkaansa alusta lähtien. Opettaja ohjaa häntä oikeissa valinnoissa materiaalien, toteutuksen ja työtapojen suhteen.

Työskentely on tarkoitus toteuttaa käsityötuntien aikana, joita oppilailla on kaksi kappaletta viikossa. Tarvittaessa projektia voidaan toteuttaa myös muina luokan oppitunteina. Nopeille oppilaille on varattu vuosisuunnitelmassa myös lisätöitä. Tavoitteina jaksolla on myös työturvallisuuden noudattaminen ja toisten työskentelyn huomiointi. (OPS2014, 271) Kun jokaisella on oma projektinsa, tulee oppilaan osata ottaa huomioon eri vaiheissa työskentelevät oppilaat.

Pääpaino jaksolla on siis omassa keksivyydessä ja kokeilevuudessa, joita arvioidaan dokumentoidun suunnitelman avulla sekä toteutuneen tuotteen kokonaisvaltaisen prosessin suorituksella. Tuotteen ominaisuuksista arvioidaan sitä, kuinka toimiva tuote on käyttöominaisuuksiltaan. Esteettisessä puolessa tärkeää on puolestaan se, että oppilas pystyy perustelemaan tekemänsä valinnat. Tärkeää olisi, että oppilas kokisi kiinnostusta käsin tekemiseen sekä onnistumisen kokemusta omasta työskentelystään. Yksi konkreettisista tavoitteista jaksossa on siis suunnittelutaitojen kehittyminen. Oppilas toteuttaa useamman suunnitelman, joista hän valitsee parhaimman. Osalle oppilaista voi olla haastavaa toteuttaa useampi suunnitelma, johon opettajan tuleekin osata oppilasta kannustaa ja motivoida. Suunnitelmat on hyvä dokumentoida esimerkiksi oppilaan omaan kansioon tai blogiin. On tärkeää, että oppilas saa tehdä ratkaisujaan itse ja kokea työnsä merkitykselliseksi. Näin oppilas kokee tarvetta myös hankkia tietoa työhönsä. On myös havaittu oppilaiden ylpeyden saavutuksistaan olevan korkealla haastavan suunnittelutehtävän jälkeen. (Kopo, Kivioja & Lampela, Käsityötieteen uutiset 1/2014, 25)

Oppilas valitsee työtavan, joka sopii parhaiten hänen suunnitelmaansa. Tavoitteena on kehittyminen tässä kyseisessä tekniikassa. Opettajan tehtävänä on seurata, osaako oppilas asettaa itselleen sopivan haastavia, mutta saavutettavissa olevia tavoitteita suunnitelmassaan. Opettaja ja

oppilas arvioivat yhdessä lopussa muun arvioinnin ohella, kuinka oppilas on kehittynyt valitsemisissaan yksittäisissä tekniikoissa ja työtavoissa (esimerkiksi neulonta, sahaaminen, huovutus). Oppilaita tulee haastaa tarttumaan itselleen vieraampiin tekniikoihin.

Arviointi tapahtuu jakson lopussa itsearvioinnin muodossa sekä opettajan ja oppilaiden välisissä arviointikeskusteluissa. Opettajan tehtävä on huolehtia siitä, että oppilas saa oppimistaan ohjaavaa ja kannustavaa palautetta, joka perustuu opetussuunnitelmaan. Arviointia on toteutettava monipuolisesti ja sen tulee myös kehittää valmiuksia itsearviointiin. Oppilaan tarvitsemalle ohjaukselle ja tuelle on myös löydettävä riittävästi aikaa. (OPS2014, 270-272) Lopullisessa arviointikeskustelussa opettaja käy oppilaan kanssa läpi tavoitteiden toteutumista tai toteutumatta jäämistä sekä oppilaan itsearviointia (LIITE 1).

Käsityön opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisäl- töalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön	S1-S6	L1, L2
T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi	S1-S6	L1, L5
T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin	S1-S4	L2, L4, L5
T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti	S3, S5	L4, L6
T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjännitteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä.	S1-S5	L3, L6
T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa	S1, S2, S6	L5
T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia	S6	L1, L4, L7
T8 herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti	S1-S3, S5	L1, L3, L7

Integrointi

Integraatio on usein koettu jopa pelottavaksi ja nähty oman opetettavan aineen katoavan. Integraatio tulisi kuitenkin nähdä mahdollisuutena, ei uhkana. (Collanus, 2009) Collanus (2009) mainitsee jokaisen oppiaineen olevan olemassa ainoastaan suhteessa toisiin oppiaineisiin, ilman toista ei ole toista. Yksinkertaisimmillaan integraatiossa on kyse yhteyksien luomisesta. Collanus

(2009) ehdottaakin enemmän yhteistyötä luokanopettajien ja aineenopettajien välille, yhteisopettajuuden muodossa, jotta integrointi saadaan onnistumaan mahdollisimman hyvin.

Jaksomme integroituu luontevasti myös lähes kaikkiin muihin luokan oppiaineisiin. Oppilaiden työskentely pitää sisällään hyvin paljon mittaamista, suunnittelua ja avaruudellista hahmottamista, jotka sopivat matematiikan sisältöihin. Samankaltaiset elementit liittyvät myös kuvataiteeseen, jota kautta oppilas pääsee tutustumaan myös esimerkiksi väreihin ja visuaalisuuteen. Pääpaino on kuitenkin tuotteen integroitumisella jatkokäyttöön. Taloa ja sen asukkaita on tarkoitus käyttää opetuksessa myöhemmin.

Tuotteiden avulla voidaan käsitellä tunnekasvatusta, äidinkielen sisältöalueita, draamaa, uskonnon sisältöjä (esimerkiksi juhlapyyhiä sekä perinteitä) ja Suomen kulttuuriperintöä. Oppilaat voivat järjestää pienoisenäytelmiä talossa ja he voivat myös kuvata pieniä elokuvia hahmojen avulla erilaisissa oppimisympäristöissä, kuten luonnossa. Näin oppilaiden tieto- ja viestintäteknologista osaamista voi kehittää oman tuottamisen osalta. Talon ja asukkaiden avulla voidaan käsitellä myös monia laaja-alaisen osaamisen aihealueita. Oppilaiden kanssa voidaan harjoitella esimerkiksi ekonomisia aiheita harjoittelemalla yrityksen perustamista ja rahan käyttöä. Taloa ja piha-aluetta on myös mahdollista muuttaa ja rakentaa lisää erilaisin tavoin, esimerkiksi painottaen kierrätettyjä materiaaleja. Pihalle voidaan lisätä esimerkiksi kasveja ja harjoitella niiden hoitoa, jolloin integrointia tapahtuu myös ympäristötietoon ja kestäväen kehityksen teemaan.

Työskentely

Jakso aloitetaan teemaan ja aiheeseen virittäytymällä. Tarkastellaan yhdessä valmistunutta taloa ja pohditaan mitä sieltä vielä puuttuu. Oppilaat saavat tutustua erilaisiin opettajan esille tuomiin tuotteisiin, eli leluihin ja figuureihin sekä muihin pienoishahmoihin, leikkien avulla ja tutkimalla niiden muita ominaisuuksia kuten materiaalia. Oppilaat siirtyvät ideoimaan omia asukkejaan keskustelemalla parin kanssa millaisen asukkaan he itse haluaisivat valmistaa ja miten se olisi parhaiten mahdollista. Tämän jälkeen oppilaat pääsevät suunnittelemaan ja ideoimaan asukastaan paperille. Suunnitelmia tulee toteuttaa useampi, joista oppilas valitsee haluamansa. Nopeat voivat jo alkaa valmistamaan luokassa olevista materiaaleista, kuten pahvista ja kartongista, prototyyppejä.

Oppilaat selittävät parilleen millaisen hahmon ovat ideoineet sekä millaisen prototyypin valmistaneet. Oppilaiden tulee myös pohtia ja ottaa selvää tarvittavista työvälineistä ja tekniikoista sekä hyödyntää aiemmin vuoden aikana opittua. Opettajalla on mukanaan esimerkkejä käsin valmistetuista tuotteista (esim. puusta valmistettu tai neulottu) sekä esimerkkitekijöitä ja puutyönäytteitä erilaisista tekniikoista ja materiaaleista, joiden avulla oppilaat voivat miettiä heitä eniten miellyttävimpiä muotoja ja materiaaleja. Oppilaat voivat palauttaa mieleen vuoden aikana aiemmin käytettyjä menetelmiä. Luokasta on hyvä löytyä näistä esimerkiksi ohjekansio. Työtapoja ovat olleet teknisen työn puolelta esimerkiksi sahaaminen, poraaminen sekä naulaaminen. Pintakäsittelyn menetelmillä oppilaat voivat hioa ja maalata tai petsata tuotteensa. Tekstiilipuolen menetelmistä oppilaat voivat käyttää ompelua käsin ja koneella sekä erilaisia lankatyömenetelmiä, kuten neulomista ja virkkaamista. Muita mahdollisia toteutustapoja ovat esimerkiksi huovuttaminen tai metallipuolen menetelmät kuten metallilevyn työstö. Opettaja kiertää samalla tarkastelemassa oppilaiden töitä, neuvomassa heitä ja antamassa kannustavaa palautetta suunnitelmasta. Tästä siirrytään työskentelemään. Opettaja varmistaa, että jokaisella oppilaalla on tiedossaan mitä hän on tekemässä ja missä järjestyksessä. Oppilaat hakevat tarvittavat välineet ja materiaalit ja ryhtyvät toimeen.

Jakson (noin) puolivälissä oppilaat saavat harjoitella positiivisen palautteen antamista ja kertovat pareittain tai pienryhmissä toisilleen vuorotellen vähintään yhden positiivisen asian työstä tai työskentelystä. Opettaja voi nostaa esille tarkasteltavia kohteita tuotteen ominaisuuksista, joista voi keksiä palautetta. Oppilaiden työt ovat tässä jaksossa hyvin erilaisia ja niiden toteutus vie erilaisen ajan. Opettajan tulee seurata oppilaidensa töiden edistymistä ja osattava ohjata oppilasta oikeissa valinnoissa materiaalien ja työtapojen suhteen. Opettaja ohjaa nopeammin työnsä valmiiksi saavat vuosisuunnitelmasta löytyvän lisätehtävän pariin (kierrätysmateriaalien hyödynnyksen esimerkiksi rakennuksen pihan suunnittelussa).

Lopuksi oppilaat esittelevät asukkaansa toisilleen. Näille on mahdollista kehittää tarinat, jotka kirjoitetaan äidinkielen tunnilla. Asukkaat pääsevät muuttamaan kalustettuun taloon juhlallisina menoin, joissa tutustutaan tupaantuliais-perinteeseen sekä julkisten rakennusten käyttöönottoon puheen ja nauhan leikkaamisen muodossa. Näin saadaan jakso, ja samalla koko vuoden kestänyt projekti loppuun. Oppilaat täyttävät viimeisellä tunnilla myös itsearviointilomakkeen, jossa arvioivat onnistumistaan. Opettaja järjestää jokaisen oppilaan kanssa

keskustelun, jossa he arvioivat opintojakson tavoitteiden toteutumista ja mahdollisia kehityskohteita myös oppilaan jatkotyöskentelyä ajatellen.

Eriyttäminen

Jo lähtökohta jaksossa on eriyttäminen. Oppilaiden työ on alusta lähtien itsessään eriyttävä. Eriyttäminen jakson aikana on huomioitu niin, että oppilailla on eritasoiset toteutusvaihtoehdot tuotteiden valmistuksen suhteen. Oppilaiden kanssa on myös vuoden aikana harjoiteltu vuorovaikutuksellista yhteistyötä, johon edelleen kannustetaan itsenäisestä projektista huolimatta. Eriyttämistä tarvitsevalla oppilaalla on pääosin samat tavoitteet kuin kaikilla oppilailla, sillä pääpaino projektissa on omalla luovuudella ja suunnittelulla. Toteuttamisen ja tuotteen toimivuuden suhteen opettajan tuella on kuitenkin suurempi merkitys joillekin oppilaista. Opetuksessa opettaja pystyy hankkimaan tarvittaessa valmiit selkolukuiset kuvalliset ohjeet oppilaan valitseman tuotteen valmistukseen, jonka työmenetelmiä voidaan myös helpottaa väline- ja materiaalivalinnoilla sekä apuvälineillä. (http://peda.net/veraja/projekti/seutukelpo/taito-_ja_taideaineet) Ylöspäin eriyttäminen tapahtuu lisätehtävien, kuten puutarha- ja pihasuunnittelun- itsenäisten töiden avulla. Näissä oppilaat voivat valita sellaisia menetelmiä, joita he eivät vielä hahmon toteutuksessa käyttäneet.

Lähteet:

Collanus, M. 2009. Integraatio: uhkasta mahdollisuudeksi.

Jyväskylän normaalikoulun esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelma, 2011:

https://www.norssi.jyu.fi/opetus-ja-opiskelu/opetussuunnitelma/ops_perusopetus/Jyvaeskylaen%20normaalikoulun%20esi-%20ja%20perusopetuksen%20opetussuunnitelma%202011x.pdf

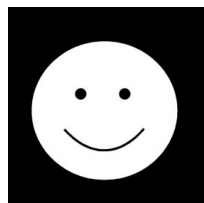
Kopo, L. Kivioja, A. & Lampela, M. Mallityöstä luovaan prosessiin - matkalla lapsilähtöiseen käsityöhön. Käsityötieteen uutiset 1/2014

Papunet: Kuvapankki <http://papunet.net/materiaalia/kuvapankki> Viitattu 1.2.2016

<http://peda.net/veraja/projekti/seutukelpo/taito- ja taideaineet>

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Opetushallitus. <http://www.oph.fi/ops2016>.

Oppilaan itsearviointi

	Osaan jo hyvin!	Hallitsen jotenkin...	Kaipaen harjoitusta.
Suunnittelu ja ideointi			
Suunnitelman/ohjeiden seuraaminen			
Toisten huomiointi			
Turvallinen työskentely			
Työn arvostaminen			
Työvälineiden käyttö			

Kommentit opettajalle:
